

Ēriks Jēkabsons (Latvijas Universitāte)
LATGALES KONGRESS: VĒSTURISKAIS KONTEKSTS

Atslēgas vārdi: *nacionālā atmoda, nacionālās minoritātes, Pirmais pasaules karš, Latgale.*

19. gadsimtā Latgalē līdzās latviešu nacionālās konsolidācijas procesam vērojami arī citi ar nacionālo grupu veidošanos saistīti procesi, turklāt līdzīgi kā Baltkrievijā, Lietuvā un Polijā, veidojas ievērojama iedzīvotāju grupa, kura dažādu apstākļu iespaidā neapzinās savu nacionālo piederību, vienlaikus skaidri apzinoties piederību katolicismam.

Referātā tiks pievērsta uzmanība apstākļiem, kas to ietekmēja, parādot līdzīgo un atšķirīgo plašāk, ne tikai Latgales kontekstā. Latgales situācija, raksturojot iedzīvotāju nacionālo pašapziņu, vispusīgi aplūkota 19. gadsimta otrajā pusē un 20. gadsimta sākumā: vispārējā situācija Latgales zemnieku un Latgales latviešu kontekstā, atšķirības nacionālās pašapziņas izpausmēs dažādās Latgales daļās, rusifikācija un tās sekas, poļu sacelšanās un poļu muižniecības raksturojums un ietekme, katoļu Baznīcas loma, latviešu nacionālā atmoda u. c. Pētījumā šie nacionālo pašapziņu ietekmējošie faktori ir skatīti Pirmā pasaules kara, 1917. gada Krievijas notikumu (revolūcija, boļševiku apvērsums u. c.) un vācu okupācijas laikā 1918. gadā, kā arī starpkaru periodā Latvijas Republikā.

Pētījumā ir īsumā aplūkota Latgales sabiedriskā, politiskā, nacionālā situācija 19. gadsimta otrajā pusē un 20. gadsimta sākumā. Īpaša vērība veltīta Latgales latviešu situācijai nacionālās atmodas kontekstā, attiecībām ar poļu un krievu etniskajām un vienlaikus sociālajām grupām, baltkrievu minoritātes fenomenam Dienvidlatgalē un tās lomai – nozīmei.